

Holbergprisen overrakt til professor Gayatri Chakravorty Spivak

(Bergen, 5. juni 2025) H.K.H Kronprins Haakon overrakte i dag Holbergprisen til den indiske forskeren Gayatri Chakravorty Spivak, for hennes banebrytende forskning innen litteraturvitenskap og filosofi.

Flere hundre norske og utenlandske gjester hadde i dag inntatt Universitetsaulaen i Bergen for å overvære H.K.H Kronprins Haakons overrekkelse av Holbergprisen til professor Gayatri Chakravorty Spivak. Holbergprisen er verdt NOK 6.000.000, og den tildeles årlig for banebrytende forskning innen fagfeltene humaniora, samfunnsvitenskap, jus og teologi.

Gayatri Chakravorty Spivak er *University Professor in the Humanities* ved Columbia University. Hun ansees som en av de mest innflytelsesrike globale intellektuelle i vår tid, og som litteraturteoretiker, feministisk kritiker og postkolonial tenker har hun hatt betydelig innflytelse på humaniora og samfunnsvitenskap siden 1970-tallet. Særlig har hennes forskning bidratt til å belyse hvordan kolonialisme og imperialisme har formet verdenshistorien og fortsatt påvirker dagens samfunn.

To typer priser

Prisvinneren uttrykte sin dype takknemlighet og erklærte at hun mottok prisen «til støtte for fred – i Palestina, i Ukraina, for rohingyaene, for vår sårbare verden.»

Spivak tilføyde at noen av de viktigste «prisene» hun har fått, ikke er offisielle utmerkelser, men erfaringer fra sitt mangeårige arbeid med utdanning i fattige landsbyer i Bengal.

I over førti år har hun vært med på å starte skoler i marginaliserte lokalsamfunn – ofte i enkle, små skur. Spivak viste blant annet til hvordan fattige bønder fra de såkalte kasteløse donerte et lite jordstykke mellom leirhyttene sine, slik at hun kunne bygge en skole. «Dette er en pris jeg verdsetter på en helt annen måte enn en stor pris som Holbergprisen», sa hun.

Et vern mot totalitære krefter

I sin takketale understreket Spivak videre hvor viktig humaniora er for å hjelpe oss med å forstå og håndtere det uforutsigbare og tilfeldige, som ikke passer inn i en fastsatt orden: Humanistiske fag stimulerer fantasi og kritisk tenkning og gir oss verktøy vi trenger for å utfordre systemer som forsøker å kontrollere eller forklare alt. «Der humanioras kreative aktivisme mangler, ser vi totalitære krefter over hele verden – både på høyre- og venstresiden – som gjør alt for å bevare systemet», advarte Spivak.

Spivak trakk også frem hvordan humaniora lærer oss å lære – ikke bare å samle kunnskap. Dette er avgjørende for demokratiske samfunn og for evnen til å forstå andre mennesker. En rettferdig samfunnsutvikling krever derfor at vi endrer hvordan vi tenker, ikke bare hva vi vet. «Skal vi ha håp om å oppnå et rettferdig samfunn, må hver generasjon gradvis avvennes fra menneskets grunnleggende impulser, som grådighet, frykt og vold – og fra rase-, klasse- og kjønnsbasert apartheid», sa prisvinneren.

Nils Klim-prisen overrakt til Daniela Alaattinoğlu

I Universitetsaulaen i dag overrakte også forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland årets Nils Klim-pris. Denne prisen er verdt NOK 500.000 og tildeles hvert år en yngre forsker, fra eller i et nordisk land, for fremragende vitenskapelig arbeid innen Holbergprisens fagfelt.

Prisen tildeles i år den finske juristen Daniela Alaattinoğlu, som er førsteamanuensis i rettsvitenskap ved Åbo universitet (University of Turku). Hun mottar Nils Klim-prisen for sin forskning om hvordan lovverk og samfunn utvikler seg parallelt, hvordan grupper mobiliserer for forandring og hvordan lovverket inkluderer og ekskluderer grupper basert på interseksjonalitet.

Alaattinoğlu har i sin forskning undersøkt varierte temaer, som ufrivillig sterilisering og kastrering av marginaliserte grupper i Norden, endrede juridiske definisjoner av *voldtekt* og *samtykke*, samt de nordiske samiske sannhets- og forsoningskommisjonene.

En mer rettferdig rettsorden

I sin takketale uttrykte Alaattinoğlu stor takknemlighet over å bli en del av rekken av Nils Klim-prisvinnere. «Som jurist ønsker jeg å bruke denne plattformen til å understreke hvor viktig det er at rettsvitenskap forblir engasjert i spørsmål om likhet og sosial rettferdighet», sa hun.

«Jeg mottar denne prisen i en tid preget av uro», forklarte prisvinneren videre. «Aldri har det vært tydeligere at de landene og lederne som lager reglene, også er de som mest åpenlyst bryter og omskriver dem til egen fordel», sa hun, med henvisning til blant annet angrep på palestinerne og angrep på menneskerettigheter, kjønns- og seksualitetsstudier, samt arbeid for mangfold og inkludering.

«Gjennom min akademiske og personlige reise har jeg vært heldig å møte andre som deler min uro over at jusen ofte reduserer kompleksitet», fortsatte Alaattinoğlu. «For meg handler det til syvende og sist om hvordan rettsvitenskap kan legge til rette for mer rettferdighet og likeverdighet.»

Pressebilder, taler, biografier om prisvinnerne, fagkomitéenes uttalelser og fakta om prisene legges ut på <https://holbergprize.org/nb/presserom>.

Kontaktperson, Holbergprisens sekretariat:

Kommunikasjonsrådgiver Ole Sandmo

Tlf: 98 00 18 78

ole.sandmo@uib.no